

Tingbogsekstrakter fra Thy

Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune og Dansk Historisk Håndbogsforlag ApS har i forening udgivet et stort tobindsværk med Torsten Balles ekstrakter af tingbøgerne for Hillerslev og Hundborg herreder 1666-1688 og Thisted købstads tingbog 1670-1711. Det er blevet til et digert værk på knap 1600 sider, et resultat af en imponerende arbejdsindsats fra Torsten Balles hånd, men først og fremmest en meget spændende kildeudgivelse.

Der er udgivet ganske få tingbøger, og i de fleste tilfælde er tingbøgernes tekst trykt in extenso. Torsten Balle valgte ekstraktformen i forståelse for, at mange flere ville få glæde af at benytte tingbøgerne i en tilgængelig form. Ved udgivelsen har Lokalhistorisk Arkiv udarbejdet et 150 sider stort stød- og navnerregister, som gør ekstrakterne lette at anvende i konkrete sammenhænge, som f.eks. slægtsforskning og sognehistorie. Tingbøgerne er en af de meget væsentlige kilder til 1600-tallets historie, og selv om tingbøgerne er retsprotokoller, og derfor skildrer en verden i strid, giver de et meget omfattende billede af hverdagens mangfoldighed.

Et eksempel:

Gunde Ulf fremstiller Christen Nielsen på Ballerum og hans hustru Kirsten Pedersdatter, som begge i dag gav last og klage over Erik Laustsen i Brund for overlast. Han overfaldt 3. påskedag Christen Nielsen norden Appelone i Brund, slog og stødte ham for sin mave, vred og brød hans hals skammelig og havde ham omkuld. Hans hustru Kirsten Pedersdatter vidnede, at 3. påskedag kom Erik Laustsen ind til dem og ville have hendes lille datter til at tjene ham, som hun før havde gjort, ellers skulle hun give ham 2 mk. 1 sk., eller også ville han tage værdi for det i huset. Han truede dem og sagde, at han ville gøre hende og børnene en ulykke. Så tog han pigen nøgen ud af sengen og tog hende med ud til sin hest og red bort med hende. Konen slog en tavl ud af væggen for at undslippe med sit spæde barn, og så gik hun til Thisted for at angive det for øvrigheden.

Synsmænd vidner, at de har været hos Christen Nielsens og der så, at i et vindue var to ruder i stykker, og der var et hul i væggen i buret, som kvinden sagde, hun havde været nødt til at bryde for at komme ud. De så også en kniv med hjortetakskæft, som manglede et stykke af bladet, og konen sagde, at Erik Laustsen gjorde det, da han slog efter hende med kniven. Andre vidner, at 3. påskedag om aftenen var de i Christen Nielsens moders Appelone Pedersdatters hus, og da var Christen Nielsen og hans kone og den lille pige der. Da kom Erik Laustsen, og den lille pige, Anne Christensdatter løbende ind og skreg: "Nu tager han mig!" Så løb hun gennem lillestuen ind i storstuen, ind ad buret og op på loftet. Erik Laustsen kom ind og spurgte, hvor hun var, men de sagde, de vidste det ikke, og ville ikke hjælpe ham at lede. Han ledte alle vegne og fandt pigen i en mørkagtig krog på loftet og gik ned med hende. Christen Nielsen gik efter og greb fat om hende, men Erik Laustsen ville ikke slippe og slog Christen Nielsen og barnet omkuld, og lå på dem. Barnet skreg og bad, at Niels Jensen ville hjælpe hende, og hendes fader råbte også om hjælp. Niels Jensen løb til og fik dem fra hinanden og bad, at Erik Laustsen ville lade manden og pigen i fred. Erik Laustsen hujede og råbte, at det passede han ikke om, om han så skulle klæde 10 stejler. En mand vidner, at han så, at Erik Laustsen satte barnet mellem bord og bænk i Niels Jørgensens stue og sagde, at hun skulle blive hos ham, til han fik sået, som hun havde lovet, men hendes fader sagde, at han ikke havde lovet hende bort længere end til valborgdag, dog med så skel, han handlede med hende som en kristen. Erik Laustsen blev påråbt, men var ikke mødt.

Dette fandt sted den 30. april 1686. Erik Laustsen kom ikke på stejlen, men blev dog senere idømt bøder for sin ugerning.

Orla Poulsen.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Hanherred 1982, side 106-107).